V. — CATALOGUS DER NEDERLANDSCHE MOLLUSCA VAN 's RIJKS MUSEUM VAN NATUURLIJKE HISTORIE.

DOOR Dr. J. H. VERNHOUT.

I.

Terwijl ik het voornemen heb om binnenkort in dit tijdschrift een overzicht te geven van alle in Nederland waargenomen Mollusca, en tevens van de daarop betrekking hebbende litteratuur, geef ik hier een lijst van de Mollusca, in Nederland verzameld, die in 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie aanwezig zijn. Uit deze lijst, waarvan het hier volgend gedeelte de niet-marine vormen bevat, blijkt dat onze verzameling van inlandsche Mollusca nog verre van volledig is. Niet alleen zijn verscheidene soorten die in ons land voorkomen, nog niet aanwezig in 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie, maar ook is het aantal localiteiten, waarvan het museum materiaal bezit, betrekkelijk gering en zijn er nog vele streken van ons vaderland niet vertegenwoordigd.

Het is zeer te betreuren dat bij de voorwerpen, die in vroegere tijden verzameld zijn, bijna steeds een nauwkeurige vindplaats ontbreekt, ja zelfs soms in het geheel geen vindplaats is aangegeven. Uit het werk van Herklots: „De Weekdieren en Lagere dieren van Nederland" blijkt dat sommige verzamelaars de vermelding van vindplaatsen van geen of weinig belang achtten. Tevergeefs heb ik in onze verzameling gezocht naar het meerendeel der voorwerpen, die Herklots bij het schrijven van zijn boek als bewijsstukken gediend moeten hebben. Zelfs vond ik verscheidene soorten, door Herklots genoemd, niet aanwezig.

Eerst in het laatste tiental jaren is ons Museum in het bezit gekomen van materiaal van Nederlandsche Mollusca, dat beantwoordt aan de eischen die aan een verzameling van 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie gesteld moeten worden. Dit is hoofdzakelijk te danken aan de belangstelling van eenige verzamelaars, die het Museum vele voorwerpen geschonken hebben. Vooral Jhr. W. C. van Heurn, die zijn eigen uitgebreide verzameling van Nederlandsche Mollusca aan 's Rijks Museum heeft afgestaan, en de Heer P. P. de Koning, aan wien onze verzameling veel belangrijk materiaal uit Leiden en zijn verre omgeving te danken heeft, mogen hier genoemd worden.

Ik doe hier een dringend beroep op de medewerking van ieder, die dit voorbeeld wil volgen, en die zijn hulp wil verleenen om de verza-

meling Nederlandsche Mollusca van 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie zoo volledig mogelijk te maken.

Bij de volgende lijst wensch ik nog dit op te merken:

Daar het begrip brakwater-mollusca eenigszins rekbaar is, en een scherpe grenslijn tusschen zee- en brakwatersoorten niet is te trekken, heb ik om practische redenen de geslachten *Assiminea*, *Hydrobia*, *Peringia*, en ook *Phytia myosotis*, die zoowel onder de land- als onder de zee-mollusca wordt gerangschikt, in deze lijst opgenomen. *Cardium*, *Littorina*, *Ostrea* en andere, ook in brakwater voorkomende geslachten zullen daarentegen bij de marine Mollusca vermeld worden.

Het cijfer XIX, bij een vindplaats, beteekent dat de daar genoemde voorwerpen in de 2de helft van de 19de eeuw zijn verzameld; het cijfer XX duidt aan dat zij in de eerste 12 jaren van de 20ste eeuw verzameld zijn.

Een ? voor een localiteit wil zeggen dat het, wegens den slechten toestand, waarin zij bewaard zijn, of omdat zij te jong zijn, niet geheel zeker is of de voorwerpen, bij die vindplaats genoemd, tot de soort behooren.

Een ? achter een localiteit beteekent dat er twijfel over die vindplaats bestaat.

Wat eindelijk de nomenclatuur betreft, zoo heb ik voor de zoetwater-mollusca in hoofdzaak Thiele in Brauer: „die Süsswasserfauna Deutschlands" gevolgd. Daar een der voorwaarden voor dit werk was, dat de nieuwe regels der nomenclatuur moesten toegepast worden, heeft Thiele de geslachts- en soortnamen in overeenstemming daarmede gebracht. Voor de soortnamen der Unionidae heb ik Haas gevolgd.

Voorwerpen, die in het jaar 1916 in het bezit van 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie zijn gekomen, zijn nog niet in dezen Catalogus vermeld. Deze zullen worden opgenomen in de supplementen op den Catalogus, die van tijd tot tijd in dit tijdschrift zullen verschijnen.

Klasse **GASTROPODA**

Orde **Pulmonata**

Onderorde Stylommatophora

Familie LIMACIDAE

Geslacht LIMAX

L. maximus L.

Nederland, 5 (alc.), XIX.

Nederland, 1 schelp, XIX.

Leiden, 1 (alc.) Dr. R. Horst, 1909; 1 (alc.) J. Flippo, Sept. 1915.

Zoeterwoude, 11 jonge voorw. (alc.) P. P. de Koning, 25 Juli en Aug. 1915; 5 jonge voorw. (alc.) uit eieren in den zomer 1915 te Zoeterwoude verzameld.
Oegstgeest, 1 jong voorw. (alc.) P. P. de Koning, 5 Sept. 1915.
's Gravenhage, 12 jonge voorw. (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, 1910.
Chaam, 5 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, 21 Aug. 1910.

L. flavus L.
Nederland, 3 jonge en volwassen voorw. (alc.) A. A. van Bemmelen, XIX.
Leiden, 6 jonge voorw. (alc.) uit eieren opgekweekt, 1915.
's Gravenhage, 20 jonge en volwassen voorw. (alc.) en eieren (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, 1910.
Voorburg, 4 jonge en volwassen voorw. (alc.) en eieren (alc.) P. P. de Koning, Sept. 1915; 4 jonge voorw. (alc.) uit eieren, in gevangenschap gelegd, van dieren uit Voorburg, 1915.

Geslacht AGRIOLIMAX

A. agrestis (L.)
Leiden, hortus botanicus, 130 jonge en volwassen voorw. (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, Oct. 1910.
Zoeterwoude, 7 (alc.) P. P. de Koning, Juli en Aug. 1915.
Oegstgeest, 62 jonge en volwassen voorw. (alc.) P. P. de Koning, 5 Sept. 1915.

Familie VITRINIDAE

Geslacht VITRINA

V. pellucida (Müll.)
Katwijk, 2 W. Marshall, XIX.
Noordwijk, 2, XIX.
Warmond, 4 P. P. de Koning, Aug. 1913.
's Gravenhage, 34 Jhr. W. C. van Heurn, 24 Oct. 1909.
Hellevoetsluis, 1 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Duinen bij Haarlem, 4 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
St. Pieter, 1 Dr. J. H. Vernhout, 28 Juni 1915.

Familie ZONITIDAE

Geslacht VITREA

V. crystallina (Müll.)
Oegstgeest, 1 P. P. de Koning, Juni 1913.
Rhoon, 6 (var. *subterranea* Bourg.) M. M. Schepman, XIX.

Geslacht HYALINIA

H. draparnaldi (Beck) = *lucida* (Drap.)
St. Pieter, 1 Dr. J. H. Vernhout, 26 Juni 1915.

H. cellaria (Müll.)
Nederland, 10 Dr. J. A. Herklots, XIX.
Leiden, 15, 19 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, Jan. en Febr. 1910, Febr. 1911; 3 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Omstreken, van Leiden 1, XIX.
Oegstgeest, 28 P. P. de Koning, Juni 1913.
Zoeterwoude, 3 P. P. de Koning, 26 Juli 1915.
Voorhout, 5 P. P. de Koning, Aug. 1915.
's Gravenhage, 3 Jhr. W. C. van Heurn, Ang. 1910.
Scheveningen, 1 Jhr. W. C. van Heurn, Oct. 1909.
Op heipalen uit de Maas, 1, XIX.
Grave, 1 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
St. Pieter, 7 Dr. J. H. Vernhout, 26 en 28 Juni 1915.

H. helvetica Blum
? Driebergen, 3 P. P. de Koning, Aug. 1911.

Niet zonder groote aarzeling breng ik deze schelpen tot bovengenoemde soort, waarmede zij van alle, in Nederland en naburige landen voorkomende soorten van *Hyalinia* het meest overeenkomen. Zij zijn levend gevonden bij den ingang van een buitenplaats, zoodat de mogelijkheid bestaat dat er nog eens voorwerpen van deze soort daar verzameld zullen kunnen worden. Toen zij in het bezit van het Museum kwamen, waren zij ten gevolge van het reinigen zeer beschadigd aan het peristoom.

H. nitidula (Drap.) = *nitens* (Mich.)
Leiden, 1 Jhr. W. C. van Heurn, Febr. 1911; 18 P. P. de Koning, April 1913.
Omstreken van Leiden, 1, XIX; 1 P. P. de Koning, Mei 1912.
Oegstgeest, 19 P. P. de Koning, Juni 1913.
Zoeterwoude, 5 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Warmond, 3 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Rhoon, 2 M. M. Schepman, XIX.
Grave, 2 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
St. Pieter, 1 Dr. J. H. Vernhout, 28 Juni 1915.

H. radiatula (Alder) = *hammonis* auct.
Leiden, 1 Jhr. W. C. van Heurn, Jan. 1910.

Geslacht Zonitoides

Z. nitidus (Müll.)
Omstreken van Leiden, 1 P. P. de Koning, Mei 1912.
Omstreken van Noordwijk, 3 P. P. de Koning, XX.
Haarlem, 8 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Familie MACROCHLAMIDAE

Geslacht EUCONULUS

E. fulvus (Müll.)
'sGravenhage, 3 Jhr. W. C. van Heurn, Nov. 1909.
Gilze-Rijen, 1 Jhr. W. C. van Heurn, Aug. 1910.

Familie ARIONIDAE

Geslacht ARION

A. ater (L.) = *empiricorum* auct.
Nederland, 4 (alc.), XIX; 1 (alc.) A. A. van Bemmelen, XIX.
? Leiden, 6 jonge voorw. (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, Febr. 1911.
'sGravenhage, Houtrust, 3 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, 1910; Haagsche bosch, 17 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, Aug. 1910.
Omstreken van Alkmaar, 5 (alc.), XIX.
Zeist, 1 (alc.) A. A. van Bemmelen, XIX.
Gelderland, 4 (alc.) A. A. van Bemmelen, XIX.
Tiel, 2 (alc.) Mej. J. Scholten, 30 Mei 1915.

A. subfuscus (Drap.)
Gelderland, 5 (alc.) A. A. van Bemmelen, XIX.

A. hortensis Fér.
Leiden, hortus botanicus, 66 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, Oct. 1910.
? Leiden 1 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, Febr. 1911.
Oegstgeest, 1 jong en 1 volwassen voorw. (alc.) P. P. de Koning, 5 Sept. 1915.

A. circumscriptus Johnston
Zoeterwoude, 1 (alc.) P. P. de Koning, Juli 1915.
Kortgene, 7 (alc.) J. D. Kramer, Sept. 1915; eieren (alc.) van voorwerpen uit Kortgene, in gevangenschap gelegd.

Familie PATULIDAE

Geslacht PATULA

P. rotundata (Müll.)
Nederland, 36 Dr. J. A. Herklots, XIX.
Leiden, 26, 3 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, Febr. 1911; 38 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Zoeterwoude, 10 P. P. de Koning, Aug. 1913, 26 Juli 1915.
Voorhout, 17 P. P. de Koning, Aug. 1913, Aug. 1915.
Duivenvoorde bij Voorschoten, 2 P. P. de Koning, Aug. 1915.
'sGravenhage, 6 Jhr. W. C. van Heurn, Aug. 1910.
Rhoon, 3 M. M. Schepman, XIX.
Vogelenzang, Leiduin, 5 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Fort de Liebrug bij Haarlem, 1 J. Flippo, 9 Juli 1914.
St. Pieter (L.), 1 Dr. J. H. Vernhout, 26 Juni 1915.

Familie HELICIDAE

Geslacht HELICODONTA

H. obvoluta (Müll.)
Epen (L.), 1, weeke deelen hiervan (alc.) Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Geslacht HYGROMIA

H. incarnata (Müll.)
Driebergen, 1 P. P. de Koning, Aug. 1911.

H. hispida (L.)
Zuid-Holland 48 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Leiden, 5 W. Marshall, XIX; 225, 3 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, Jan. en Febr. 1910, Febr. 1911; 5 P. P. de Koning, April 1913, Febr. en Aug. 1915.
Omstreken van Leiden, 69 P. P. de Koning, Mei 1912.
Oegstgeest, 1 P. P. de Koning, Juni 1913,
Zoeterwoude, 3 P. P. de Koning, Aug. 1912.
Warmond, 53 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Bij het Kagermeer, 1 P. P. de Koning, Mei 1910.
Lisse, 3 P. P. de Koning, 1910.
Duivenvoorde bij Voorschoten, 1 P. P. de Koning, Aug. 1915.
's Gravenhage, 118 Jhr. W. C. van Heurn, 1910.
Scheveningen, 43 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Wassenaar, 21 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Rotterdam, 4 Dr. E. D. van Oort, 18 Juli 1915.
Brielle, 11 jonge voorw. Jhr. W. C. van Heurn, Juli 1909.
Hellevoetsluis, 11 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Haarlem, 6 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Fort de Liebrug bij Haarlem, 2 J. Flippo, 9 Juli 1914.
Spaarndam, 4 J. Flippo, 4 Juli 1914.
Bloemendaal, 19 P. P. de Koning, Aug. 1910.
Zeist, 3 P. P. de Koning, 1910.
St. Pieter (L.), 60 Dr. J. H. Vernhout, 26 en 28 Juni 1915.
Eysden, 2 Dr. J. H. Vernhout, 28 Juni 1915.

H. rubiginosa (Schm.)
Rhoon, 4 M. M. Schepman, XIX.

H. villosa (Stud.)
Omstreken van Haarlem, 2 C. Ritsema Cz., XIX.
Ongetwijfeld is deze soort, die in de Alpen thuis behoort, en die ik

nergens vermeld gevonden heb als in ons land, in Engeland, België of Noord-Duitschland verzameld, hier toevallig ingevoerd. De nauwkeurige vindplaats van de beide voorwerpen is niet bekend.

Geslacht ARIANTA

A. arbustorum (L.)

Nederland, 1 (herstelde beschadiging) Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Zuid-Holland, 52 Dr. J. A. Herklots, XIX.
Leiden, 1 jong voorw. W. Marshall, XIX.
Omstreken van Leiden, 1 jong voorw., XIX.
Leiderdorp, 3 P. P. de Koning, Juni 1914.
Oegstgeest, 12 P. P. de Koning, Maart 1914.
Zoeterwoude, 39 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Warmond, 14 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Warmond en Lisserbosch, 18 P. P. de Koning, XX.
Voorhout en Warmond, 12 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Lisse, 4 jonge voorw., XIX.
Noordwijk, 1 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Bij het Kagermeer, 2 jonge voorw. P. P. de Koning, Mei 1910.
Voorschoten, 10 P. P. de Koning, Juli 1914.
Voorburg, 19 (alc.) P. P. de Koning, Aug. 1913.
's Gravenhage, 3 J. H. Meijer, XX; 113 Jhr. W. C. van Heurn, 1910, Aug. 1913.
Wassenaar, 3 P. P. de Koning, 1914.
Rhoon, 6 M. M. Schepman, XIX.
Brielle, 3 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Spaarndam, 18 J. Flippo, 4 Juli 1914.
Zeist, 5 P. P. de Koning, XX.

Geslacht HELIX

H. aspersa Müll.

Nederland, 2 (herstelde beschadiging) Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Zuid-Holland, 46 Dr. J. A. Herklots, XIX.
Leiden, 1 jong voorw. Dr. J. H. Vernhout, 1910; 55 jonge voorw. P. P. de Koning, Aug. 1914, Febr. 1915; 18 P. P. de Koning, Mei en Juni 1913; 4 met epiphragma P. P. de Koning, Jan. 1915; 2 (herstelde beschadiging) P. P. de Koning, 1914; eieren P. P. de Koning, 1914.
Omstreken van Leiden, 37 (alc.) P. P. de Koning, XX.
Oegstgeest, 8 P. P. de Koning, XX.
Zoeterwoude, 25, 3 (alc.) P. P. de Koning, 14 Juni 1911.
Warmond, 16, 13 (alc.) P. P. de Koning, Aug. 1913.

Lisserbosch, 6 P. P. de Koning, 1910.
Noordwijkerhout, Ruige hoek, 12 P. P. de Koning, Oct. 1911.
Voorschoten, 4 P. P. de Koning, Juli 1914.
's Gravenhage, 178 jonge voorw. Jhr. W. C. van Heurn, 1908; 66 Jhr. W. C. van Heurn, XX; 23 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, 1913.
Omstreken van 's Gravenhage, 35 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Zeist, 2 P. P. de Koning, 1909, 1911.

H. pomatia L.

Nederland, 2 (alc.), 2 (weeke deelen zonder schelp) (alc.), XIX.
Zuid-Holland, 11, XIX.
Noordwijkerhout, Ruige hoek, 3 jonge voorw. en 2 eieren P. P. de Koning, Oct. 1911.
Lisse, 1, XIX.
Voorburg, 3 P. P. de Koning, Aug. 1913.
's Gravenhage, 19, 2 met epiphragma Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Alphen (Z. H.), 1, XIX.
Omstreken van Haarlem, 3 (alc.), XIX.
Bloemendaal, 1 P. P. de Koning, 8 Aug. 1911.
Zandvoort, 3 P. P. de Koning, Juli 1912.
Gulpen, 2 Dr. J. H. Vernhout, 27 Juni 1915; eieren in gevangenschap gelegd (droog en op alc.), jonge voorw. uit eieren van een dezer dieren afkomstig, 2 weeke deelen (alc.).

H. nemoralis L.

Van deze algemeen voorkomende soort, zijn verschillende combinaties der banden vertegenwoordigd, en eveneens verschillende kleuren der schelp.

Nederland, 3, 5 (alc.), XIX.
Nederland, 47 (herstelde beschadiging) Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Zuid-Holland, 480, XIX.
Leiden, 15 Jhr. W. C. van Heurn, 1910; 15 (alc.) P. P. de Koning, Aug. 1913; 5 (alc.) R. van Eecke, 28 Aug. 1915.
Leiderdorp, 1 P. P. de Koning, Juni 1914.
Oegstgeest, 7 P. P. de Koning, XX; 9 J. Flippo, 1913.
Zoeterwoude, 4 (alc.) P. P. de Koning, 14 Juni 1911.
Warmond, 4 E. van Dissel, XIX.
Lisse, 1 jong voorw., XIX.
's Gravenhage, 506, 62 (alc.) en eieren (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, 1908—1910; 1 (forma *albilabris* Dum. et Mort.) Jhr. W. C. van Heurn, 1908.
Scheveningen, duinen, 16 Jhr. W. C. van Heurn 1900—1910.
Wassenaar, duinen, 25 P. P. de Koning, 1914.
Rhoon, 8 M. M. Schepman, XIX.

Hellevoetsluis, 23 Jhr. W. C. van Heurn, XX; 34 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Tusschen Rockanje en Oostvoorne, 1 met epiphragma Dr. J. H. Vernhout, 21 Aug. 1915.
Noord-Holland, 25, XIX.
Spaarndam, 9 J. Flippo, 4 Juli 1914.
Spaarnwoude, 3 J. Flippo, 4 Juli 1914.
Hilversum, 17 A. A. van Bemmelen, XIX; 65 A. A. van Bemmelen, 1860.
Texel, 33 Jhr. W. C. van Heurn, Juni 1909.
Middelburg, 160 Jhr. W. C. van Heurn, Juli 1910.
Utrecht, 135, XIX.
Zeist, 40 P. P. de Koning, XIX.
Omstreken van Zutphen, weg naar Voorst, 369 Jhr. W. C. van Heurn, Mei 1915.
Omstreken van Zutphen, weg naar Eefde, 3 Jhr. W. C. van Heurn, Mei 1915.
Putten (Veluwe), 7 jonge voorw. Jhr. W. C. van Heurn, Aug. 1909.
Kampen, 14, XIX.
Zalk, 39, XIX.
Groningen, 156 de Graaf, 1861.
Valkenburg (L.), 1 Dr. P. Tesch, Sept. 1915.

H. hortensis Müll.

Nederland, 2 Bondam, XIX.
Zuid-Holland, 13, XIX.
Neerloon, Maasdijk, 3 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Groningen, 14 de Graaf, 1861.
Valkenburg (L.), 1 Dr. P. Tesch, Sept. 1915.

Geslacht Xerophila

X. ericetorum (Müll.)

's Gravenhage, 5 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX; duinen, 7 jonge voorw. Jhr. W. C. van Heurn, 1909.
Scheveningen, duinen, 67, 10 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Valkenburg (L.), 4 Dr. P. Tesch, Sept. 1915.

X. caperata (Mont.)

Warmond, 11 P. P. de Koning, Juni 1914.
Scheveningen, duinen, 1 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Hellevoetsluis, 29 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Ouddorp, duinen, 9 Dr. J. H. Vernhout, 22 Aug. 1915.
Middelburg, 1 Jhr. W. C. van Heurn, 1910.
Westenschouwen, 5 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Geslacht CARTHUSIANA

C. carthusiana (Müll.)
Hembrug, 12 Mej. J. Scholten, 1913.

C. cantiana (Mont.)
Hoek van Holland, 1 Jhr. W. C. van Heurn, Juni 1910.
Brielle, 12 Jhr. W. C. van Heurn, 20 Juni 1909.
Hellevoetsluis, 124 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Hembrug, 6 Mej. J. Scholten, 1913.
Texel, 1 K. W. Dammerman, Sept. 1908.
Middelburg, 8 Jhr. W. C. van Heurn, 1904, 1910.

Familie VALLONIIDAE

Geslacht VALLONIA

V. pulchella (Müll.)
Hellevoetsluis, 25 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Rhoon, 5 M. M. Schepman, XIX.
Vogelenzang, duinen, 3 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Grave, 5 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

V. costata (Müll.)
Scheveningen, 8 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Hellevoetsluis, 3 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Duinen bij Haarlem, 8 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Familie FERUSSACIDAE

Geslacht CAECILIOIDES

C. acicula (Müll.)
Goeree, 4 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Geslacht COCHLICOPA

C. lubrica (Müll.)
Leiden, 1 Jhr. W. C. van Heurn, 1910; 4 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Oegstgeest, 8 P. P. de Koning, Juli 1914.
Zoeterwoude, 1 P. P. de Koning, Maart 1914.
Katwijk, 9 W. Marshall, XIX.
's Gravenhage, 5 Jhr. W. C. van Heurn, Ang. 1910; duinen, 17 Jhr. W. C. van Heurn, 1909.
Scheveningen, 164 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Wassenaar, 15 P. P. de Koning, Aug. 1913, Juli 1914.
Hellevoetsluis, 39 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Rhoon, 1 M. M. Schepman, XIX.
Goeree, 17 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Duinen bij Haarlem, 6 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Fort de Liebrug bij Haarlem, 11 J. Flippo, 9 Juli 1914.
Texel, 1, XIX.
St. Pieter, 3 Dr. J. H. Vernhout, 26 Juni 1915.

Familie PUPILLIDAE

Geslacht TORQUILLA

T. secale (Drap.)
Driebergen, 1 P. P. de Koning, Aug. 1911

Geslacht MODICELLA

M. avenacea (Brug.)
Haarlemmerhout, 5 P. P. de Koning, 1912.

Het voorkomen van deze soort, die ook door Maitland en Herklots als inlandsch vermeld wordt, in ons land is merkwaardig. Zij bewoont de kalkgebergten van Zuid-Europa; komt echter ook in België, in Zweden en op Bornholm voor.

Geslacht PUPILLA

P. muscorum (L.)
Warmond, 2 P. P. de Koning, Juli 1914.
Katwijk, 1 W. Marschall, XIX.
's Gravenhage, 1 jong voorw. Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Scheveningen, 116 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Hellevoetsluis, 167 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Duinen bij Haarlem, 5 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Geslacht VERTIGO

V. pygmaea (Drap.)
Zoeterwoude, 24 P. P. de Koning, Juni 1911.
Fort de Liebrug bij Haarlem, 1 J. Flippo, 9 Juli 1914.
V. pusilla Müll.
Rhoon, 2 M. M. Schepman, XIX.

Familie CLAUSILIIDAE

Geslacht BALEA

B. perversa (L.)
Zoeterwoude, 3 Jhr. W. C. van Heurn, Sept. 1912.
Warmond, 1 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Rhoon, 1 M. M. Schepman, XIX.
Duinen bij Haarlem, 2 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Zandvoort, duinen, 1 Mej. J. Scholten 1912.

Geslacht CLAUSILIA

C. biplicata (Mont.)
Omstreken van Leiden, 8 Dr. R. Horst, XIX.
Voorhout, 8 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Warmond, 5 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Vogelenzang (Bloemendaal), 2 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Zeeburg bij Amsterdam, 24 Mej. J. Scholten, 1912.
Utrecht? en Valkhof te Nijmegen, 8 R. T. Maitland, XIX.
C. parvula Stud.
Haarlemmerhout, 4 P. P. de Koning, 1912.
Utrecht, 6 R. T. Maitland, XIX.
Driebergen, 5 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Valkenburg (L.), 24 Mej. J. Scholten, 1913.
C. bidentata (Ström)
Haarlemmerhout, 12 P. P. de Koning, 1912.
Aerdenhout bij Haarlem, 2 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Leiduin bij Haarlem, 1 G. Mansvelt, 1913.
Duinen bij Haarlem, 2 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Zandvoort, duinen, 41 Mej. J. Scholten, 1912.
Valkenburg (L.), 12 Mej. J. Scholten, 1913.
C. lineolata (Held)
Valkenburg (L.), 15 Mej. J. Scholten, 1913.

Familie SUCCINEIDAE

Geslacht SUCCINEA

S. putris (L.)
Nederland, 9, XIX.
Zuid-Holland, 3 Dr. J. A. Herklots, XIX.
Leiden, 24 Jhr. W. C. van Heurn, 1909.
Warmond, 8, 12 (alc.) P. P. de Koning, 12 Juli 1910, Aug. 1913.
's Gravenhage, 8, 21 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, 1910.
Vogelenzang, Leiduin, 2 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Rijen (N. B.), 20 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, Aug. 1910.
S. pfeifferi Rossm.
Leiden, 55 Jhr. W. C. van Heurn, 1909.
Oegstgeest, 1 P. P. de Koning, Sept. 1914.
Zoeterwoude, 3 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Warmonder Leede, 22 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Voorschoten, 33 P. P. de Koning, Juli 1914.
's Gravenhage, 20, 7 (alc.) en 5 weeke deelen (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, 1910.

Vogelenzang, Leiduin, 8 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Hellevoetsluis, 80 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.

S. elegans Risso
Nederland, 1, XIX.

S. oblonga Drap.
Leiden, 1 Jhr. W. C. van Heurn, 1910.
Warmond, 1 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Voorschoten, 3 P. P. de Koning, Juli 1914.
Delftsche Schouw, 1 Kouwels, XIX.
Duinen bij Haarlem, 9 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Onderorde Basommatophora

Familie AURICULIDAE

Geslacht PHYTIA

Ph. myosotis (Drap.)
Nederland, 2 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Katwijk, duinhelling, 3 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Warmond, 1 P. P. de Koning, Aug. 1914.
Zeeland, 12 Dr. J. A. Herklots. XIX.
Zeeburg bij Amsterdam, 12 Mej. J. Scholten, 1912.
Oosterend (Texel), 1 Jhr. W. C. van Heurn, Juni 1909.

Bij de meeste voorwerpen is de bovenste tand niet of uiterst zwak ontwikkeld. Ook in de verhouding van de lengte der spira tot die van de geheele schelp zijn verschillen bij voorwerpen van dezelfde vindplaats.

Gelijk C. R. Boettger (Nachr. D. M. G. 42. p. 172) opmerkt is deze soort vroeger wel eens wat verwaarloosd. Aanvankelijk tot de zeemollusca gerekend, werd zij later, toen gebleken was dat zij tot de landmollusca behoorde, niet meer aangetroffen in de lijsten der marine soorten, terwijl de bewerkers der landfauna haar nog niet binnen het gebied van hunne onderzoekingen opnamen. Dat zij wel degelijk tot de landmollusca moet gerekend worden, blijkt uit de boven opgenoemde vindplaatsen Katwijk en Warmond. Te Katwijk werden de 3 voorwerpen levend op de duinhelling bij het kanaal verzameld; het Warmondsche voorwerp werd, eveneens levend, in de buurt van de Warmonder Leede, op een afstand van ± 7 K.M. van de zee, gevonden.

Familie CARYCHIIDAE

Geslacht CARYCHIUM

C. minimum Müll.
's Gravenhage, 1 Jhr. W. C. van Heurn, 1909.
Rhoon, 7 M. M. Schepman, XIX.

Familie LYMNAEIDAE

Geslacht LYMNAEA

L. stagnalis (L.)

Nederland, 7, 1 (alc.) en 1 weeke deelen (alc.).
Leiden, 9 (alc.) onbekende verzamelaar; 10, 2 (hortus botanicus) Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Omstreken van Leiden, 4 P. P. de Koning, Juni 1914.
Oegstgeest, 21 en talrijke zeer jonge voorw. P. P. de Koning, Juni 1910, Sept. 1914, Aug. 1915.
Zoeterwoude, 17 P. P. de Koning, Nov. 1910, Aug. 1915.
Warmond, 6 P. P. de Koning, Juli 1910, Juli 1914.
Kagermeer, 2 P. P. de Koning, Mei 1910.
's Gravenhage, 5 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Omstreken van 's Gravenhage, 89 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Hellevoetsluis, 5 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Rhoon, 1 M. M. Schepman, XIX.
Hilversum, 78 A. A. van Bemmelen, XIX.
Zeist, 4 P. P. de Koning, Aug. 1911.
Driebergen, 12 P. P. de Koning, Aug. 1911.
Tiel, 2 Mej. J. Scholten, 30 Mei 1915.
Kampen, 3, XIX.

L. auricularia (L.)

Leiden, 3 weeke deelen (alc.), XIX.
Leiderdorp, 5 P. P. de Koning, 14 Juli 1915.
Oegstgeest, 26 P. P. de Koning, Juni 1910, Aug. 1915.
Zoeterwoude, 4 P. P. de Koning, Sept. 1914, Aug. 1915.
Warmond, 7 P. P. de Koning, 1910 ?, Aug. 1913, Apr. 1914, Aug. 1915.
Kagermeer, 6 P. P. de Koning, Mei 1910.
Rhoon, 1 M. M. Schepman, XIX.
Kudelstaart, 1 J. Flippo, Sept. 1914.
Zeist, 2 P. P. de Koning, Aug. 1911.
Zutphen, 1 Jhr. W. C. van Heurn, Mei 1915.

L. ovata Drap.

Nederland, 5, XIX.
Leiden, 79 Jhr. W. C. van Heurn, 1907, 1910; 24 P. P. de Koning, Aug. 1914.
Omstreken van Leiden, 4 Dr. R. Horst, 1884; 2 P. P. de Koning, Juni 1914.
Oegstgeest, 77 P. P. de Koning, 11 Mei 1910, Sept. 1914, Aug. 1915.
Zoeterwoude, 31 P. P. de Koning, Nov. 1910, Sept. 1914.

Warmond, 95 P. P. de Koning, 12 Juli 1910, Aug. 1913, Apr. en Juli 1914, Aug. 1915, XX.
Kagermeer, 6 P. P. de Koning, Mei 1910.
Voorschoten, 2 P. P. de Koning, Juli 1914.
's Gravenhage, groot aantal onvolwassen voorw. Jhr. W. C. van Heurn, Juni 1909.
Brielle, 31 Jhr. W. C. van Heurn, Juni 1909.
Rhoon, 2 M. M. Schepman, XIX.
Driebergen, 1 P. P. de Koning, Aug. 1911.
Harscamp, 7 Jhr. W. C. van Heurn, Aug. 1909.
Plasmolen, 2 (alc.) K. W. Dammerman, Juni 1908.

L. palustris (Müll.)
Leiden, 10 hortus botanicus, XIX; 66 Jhr. W. C. van Heurn, 1909, 1910.
Omstreken van Leiden, 2 P. P. de Koning, Juni 1914.
Oegstgeest, 51 P. P. de Koning, Juni 1910, Sept. 1914, Aug. 1915.
Zoeterwoude, 37 P. P. de Koning, Aug. 1915, XX.
Warmond, 16 Dr. J. A. Herklots XIX; 37 P. P. de Koning, Aug. 1913, Juni 1914, Aug. 1915; 1 onbekende verzamelaar, XIX.
Voorschoten, 2 P. P. de Koning, Juli 1914.
Omstreken van 's Gravenhage, 31 Jhr. W. C. van Heurn, 1910.
Rhoon, 2 M. M. Schepman, XIX.
Harscamp, 18 Jhr. W. C. van Heurn, Aug. 1909.

L. truncatula (Müll.)
Warmond, 1 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Tiel, 2 Mej. J. Scholten, 30 Mei 1915.

L. glabra (Müll.)
Grave, 8 Mej. J. Scholten, 21 Maart 1913.
Oldenzaal, 4 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Geslacht AMPHIPEPLEA

A. glutinosa (Müll.)
Rhoon, 4 M. M. Schepman, XIX.

Familie PHYSIDAE

Geslacht PHYSA

P. fontinalis (L.).
Oegstgeest, 1 jong voorw. P. P. de Koning, Sept. 1914.
Warmond, 1 jong voorw. P. P. de Koning, Aug. 1915.
's Gravenhage, 46 en groot aantal jonge voorw. Jhr. W. C. van Heurn, 1909.

Rhoon, 2 M. M. Schepman, XIX.

P. acuta Drap.

Leiden, hortus botanicus, 306, 67 (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, 1909, 1910.

Zoeterwoude, 1 P. P. de Koning, Sept. 1914.

Amsterdam, hortus botanicus, 4 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Het in de Vliet te Zoeterwoude verzamelde voorwerp bewijst dat deze soort, een vreemdelinge van onze inlandsche fauna, op weg is om zich, evenals dit in andere landen het geval is, hier in te burgeren.

Geslacht Aplexa

A. hypnorum (L.)

Rhoon, 2 M. M. Schepman, XIX.

Harscamp, 21 Jhr. W. C. van Heurn, Aug. 1909.

Familie PLANORBIDAE

Geslacht Planorbis

P. corneus (L.)

Nederland, 5 (alc.) en 1 weeke deelen (alc.), XIX.

Omstreken van Leiden, 59, XIX.

Oegstgeest, 8 P. P. de Koning, 1910, Sept. 1914.

Zoeterwoude, 1 P. P. de Koning, Sept. 1914.

Warmond, 16 P. P. de Koning, 1912, Juli 1914, Aug. 1915.

Veur, 12 P. P. de Koning, 1911.

's Gravenhage, 3 J. H. Meijer, XX.

Hellevoetsluis, 43 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.

Rhoon, 2 M. M. Schepman, XIX.

Hilversum, 100 A. A. van Bemmelen, 1860.

Zeist, 7 P. P. de Koning, 10 Aug. 1911.

Kampen, 2 onbekende verzamelaar, XIX; 8 Bondam, XIX.

P. planorbis (L.)

Nederland, 9, XIX.

Leiden, 1 P. P. de Koning, 1910.

Oegstgeest, 30 P. P. de Koning, Juni 1910, Sept. 1914, Aug. 1915.

Zoeterwoude, 15 P. P. de Koning, 1911, Sept. 1914.

Warmond, 58 P. P. de Koning, Aug. 1911, 1912, Juli 1914, Aug. 1915.

Voorburg, 39 P. P. de Koning, Aug. 1913.

's Gravenhage, 143 Jhr. W. C. van Heurn, XX.

Rhoon, 2 M. M. Schepman, XIX.

Driebergen, 4 P. P. de Koning, Aug. 1911.

Tiel, 12 Mej. J. Scholten, 30 Mei 1915.

Op heipalen uit de Maas, 1, XIX.

P. carinatus Müll.
Nederland, 6, XIX.
Oegstgeest, 6 P. P. de Koning, Sept. 1914.
Zoeterwoude, 1 P. P. de Koning, 1911.
Voorschoten, 1 P. P. de Koning, Juli 1914.
Voorburg, 1 P. P. de Koning, 1913.
's Gravenhage, 4 Jhr. W. C. van Heurn, 1909.

P. vortex (L.)
Nederland, 3, XIX.
Oegstgeest, 18 P. P. de Koning, Sept. 1914, Aug. 1915.
Zoeterwoude, 4 P. P. de Koning, 1911.
Warmond, 34 P. P. de Koning, Juli 1914, Aug. 1915.
Voorschoten, 6 P. P. de Koning, Juli 1914.
Voorburg, 15 P. P. de Koning, Aug. 1913.
's Gravenhage, 50 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Rhoon, 1 M. M. Schepman, XIX.
Haarlem, 7 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Driebergen, 1 P. P. de Koning, Aug. 1911.
Tiel, 15 Mej. J. Scholten, 30 Mei 1915.

P. leucostoma Mill.
Nederland, 3, XIX.
Tiel, 5 Mej. J. Scholten, 30 Mei 1915.

P. contortus (L.)
Nederland, 6, XIX.
Leiden, 1 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Oegstgeest, 8 P. P. de Koning, Sept. 1914.
Warmond, 1 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Voorschoten, 2 P. P. de Koning, Juli 1914.
Scheveningen, 2 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Haarlem, 7 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Gilze-Rijen, 2 Jhr. W. C. van Heurn, Aug. 1910.

P. glaber Jeffr.
Nederland, 8, XX.

Geslacht SEGMENTINA

S. nitida (Müll.)
Nederland, 4, XIX.
Leiden, 1 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Rhoon, 1 M. M. Schepman, XIX.

Familie ANCYLIDAE

Geslacht ACROLOXUS

A. lacustris (L.)
Rhoon, 2 M. M. Schepman, XIX.

Orde **Pectinibranchia**

Onderorde Taenioglossa

Familie VIVIPARIDAE

Geslacht VIVIPARUS

V. viviparus (L.) = *contectus* (Mill.)
Nederland, 5, XIX.
Leiden, 25, talrijke zeer jonge voorw. (alc.) Jhr. W. C. van Heurn, 1909, Jan. 1910; hortus botanicus, 25 zonder banden, (forma *virescens*?) Jhr. W. C. van Heurn, 1910 en 1911.
Omstreken van Leiden, 30 Jhr. W. C. van Heurn, 1909.
Langs spoorlijn naar Alphen, 71 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Leiderdorp, 1 P. P. de Koning, 14 Juli 1915.
Oegstgeest, 8 P. P. de Koning, Aug. 1913.
Zoeterwoude, 5 P. P. de Koning, Aug. 1910.
Warmond, 11 P. P. de Koning, Aug. 1913, Juli 1914.
Noordwijkerhout, 15 P. P. de Koning, Aug. 1910.
Lisse, 66, XIX.
Veur, 10 P. P. de Koning, Nov. 1911.
Voorschoten, 1 P. P. de Koning, Juli 1914.
's Gravenhage, 42 Jhr. W. C. van Heurn, 1910.
Omstreken van 's Gravenhage 124 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Leiden en 's Gravenhage, opercula Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Voorburg, 9 P. P. de Koning, Aug. 1913; 1 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Rhoon, 2 M. M. Schepman, XIX.
Watergraafsmeer, 2 P. P. de Koning, Aug. 1910.
Weesp, 2 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Hilversum, 21 A. A. van Bemmelen, 1860.
Arnhem, 1 jong voorw. (alc.) K. W. Dammerman, Mei 1907.
Kampen, 9, XIX.

V. fasciatus (Müll.) = *viviparus* auct.
Leiden, 21 en opercula Jhr. W. C. van Heurn, 1909; hortus botanicus, 25 Jhr. W. C. van Heurn, 1910, 1911.
Omstreken van Leiden, 49 Jhr. W. C. van Heurn, 1908—1910.
Leiderdorp, 37 P. P. de Koning, 14 Juli 1915.
Zoeterwoude, 7 P. P. de Koning, XX.

Warmonder Leede, 19 en opercula P. P. de Koning, Aug. 1915.
Lisse, 4, XIX.
Kagermeer, 2 P. P. de Koning, Mei 1910.
Omstreken van 's Gravenhage, 7 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Voorburg, 1 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Hoek van Holland, 1 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Kudelstaart, 1 J. Flippo, Sept. 1914.
Weesp, 2 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Hilversum, 13 A. A. van Bemmelen, 1860.
Kampen, 7, XIX.

Familie BITHYNIIDAE

Geslacht BITHYNIA

B. tentaculata (L.)
Nederland, 40, XIX.
Leiden, 12 onbekende verzamelaar, XIX; 10 P. P. de Koning, Aug. 1913; hortus botanicus, 5, XIX.
Leiderdorp, 4 P. P. de Koning, 14 Juli 1915.
Oegstgeest, 132 P. P. de Koning, Juni 1910, Sept. 1914, Aug. 1915; 1 monstrueus voorw. P. P. de Koning, Aug. 1915.
Zoeterwoude, 31 P. P. de Koning, Sept. 1914, Aug. 1915, XX.
Warmond, 26 onbekende verzamelaar, XIX; 53 P. P. de Koning, Aug. 1913, Juli 1914, Aug. 1915.
Kagermeer, 7 P. P. de Koning, Mei 1910.
Lisse, 67, XIX.
Delftsche Schouw, 4 Kouwels, XIX.
Voorschoten, 4 P. P. de Koning, Juli 1914.
's Gravenhage, 14 Jhr. W. C. van Heurn, 1908, 1909.
's Gravenhage en Leiden, 7 Jhr. W. C. van Heurn, 1906—1910.
Omstreken van 's Gravenhage, 42 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Hellevoetsluis, 9 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Kudelstaart, 1 J. Flippo, Sept. 1914.
Domburg, 46, XIX.

B. leachi (Shepp.)
Oegstgeest, 23 P. P. de Koning, Sept. 1914.
Zoeterwoude, 1 P. P. de Koning, Sept. 1914.
Voorschoten, 17 P. P. de Koning, Juli 1914.
's Gravenhage, 5 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Rhoon, 4 M. M. Schepman, XIX.
De Vecht bij Weesp, 4 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Familie HYDROBIIDAE

Geslacht HYDROBIA

H. stagnalis (Baster)

Zeeburg bij Amsterdam, 18 Mej. J. Scholten, 1912.
Oosterend op Texel, talrijk Jhr. W. C. van Heurn, Juni 1909.
Polder 't Noorden op Texel, talrijk Jhr. W. C. van Heurn, Juni 1909.
Stavoren, 15 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.

Onder de voorwerpen op Texel verzameld zijn er verscheidene, die met de var. *elongata* Jeffr. overeenkomen.

H. jenkinsi Smith

Tolhuis bij Amsterdam, 14 Mej. J. Scholten, Jan. 1913.

Geslacht PERINGIA

P. ulvae (Penn.)

Scheveningen, 6 Dr. H. W. van der Weele, XX; 8 Jhr. W. C. van Heurn, 30 Juni 1909; Oct. 1909.
Hellevoetsluis, 7 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Goeree, 22 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Oosterend op Texel, talrijk Jhr. W. C. van Heurn, Juni 1909.
Zuiderzeestrand op Texel, talrijk Jhr. W. C. van Heurn, Juni 1909.
Strand op Texel, talrijk K. W. Dammerman, Sept. 1907, Sept. 1908.
Texel, talrijk Jhr. W. C. van Heurn, Juni 1909.
Kromme Balg, talrijk (droog en alc.) Dr. J. J. Tesch, 16 Sept. 1908.
Veere, 1 Dr. J. G. de Man, XIX.
Domburg, talrijk, XIX.

De voorwerpen vertoonen belangrijke verschillen in grootte. Onder het materiaal van Texel zijn subscalaride vormen.

Familie LITHOGLYPHIDAE

Geslacht LITHOGLYPHUS

L. naticoides (Fér.)

Leiden, 1 Jhr. W. C. van Heurn, Juli 1909.
Warmond, 1 P. P. de Koning, Aug. 1915.

Familie ASSIMINEIDAE

Geslacht ASSIMINEA

A. grayana Leach

Zuiderzeedijk bij Amsterdam, 25 Mej. J. Scholten, 1912.

Familie VALVATIDAE

Geslacht VALVATA

V. piscinalis (Müll.)
Leiden, 3 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Zoeterwoude, 1 P. P. de Koning, Sept. 1914.
Warmond, 6, XIX; 2 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Lisse, 5, XIX.
Voorschoten, 4 P. P. de Koning, Juli 1914.
's Gravenhage, 47 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
's Gravenhage of Leiden, 1 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Hellevoetsluis, 3 jonge voorw. Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Rhoon, 4 M. M. Schepman, XIX.

V. pulchella Stud.
's Gravenhage, 1 Jhr. W. C. van Heurn, 1909.

V. cristata Müll.
Zuid-Holland, 2 Dr. J. A. Herklots, XIX.
Noordwijkerhout, 5 P. P. de Koning, XX.

Familie ERICIIDAE

Geslacht ERICIA

E. elegans (Müll.).
St. Pieter, 1 Dr. J. H. Vernhout, 27 Juni 1915.
Valkenburg (L.), 23 Mej. J. Scholten, 1913.
Vaals, 2 Dr. P. Tesch, Sept. 1915.

Orde **Aspidobranchia**

Onderorde Rhipidoglossa

Familie NERITIDAE

Geslacht NERITELLA = NERITINA Lam.

N. fluviatilis (L.).
Nederland, 8, XIX.
Omstreken van Leiden, 165 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Oegstgeest, 84 P. P. de Koning, Aug. en Sept. 1915; 4 (alc.) P. P. de Koning, Aug. 1915.
Zoeterwoude, 37 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Warmond, 1, XIX; 47 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Kagermeer, 12 P. P. de Koning, Mei 1910.
De Vecht bij Weesp, 6 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
De Linge bij Culemborg, 3, XIX.

Klasse **PELECYPODA**

Orde **Eulamellibranchia**

Onderorde Submytilacea

Familie SPHAERIIDAE

Geslacht SPHAERIUM

S. rivicola (Leach.)
Leiden, 1 en $^{4}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, Juli 1909.
Meerburger Wetering bij Leiden, 7 en $^{14}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, 1911.
Omstreken van Leiden, 9, XIX.
Oegstgeest, 9 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Zutphen, 1 Jhr. W. C. van Heurn, Mei 1915.

S. corneum (L.)
Nederland, 12 en $^{2}/_{2}$, XIX.
Leiden, 3 Jhr. W. C. van Heurn, 19 Juli 1909.
Meerburger Wetering bij Leiden, 2 en $^{27}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, 1911.
Leiderdorp, 4 en $^{1}/_{2}$ en 1 monstruositeit P. P. de Koning, 14 Juli 1915.
Oegstgeest, 19 P. P. de Koning, Sept. 1914, Aug. 1915.
Zoeterwoude, 4 P. P. de Koning, Sept. 1914, XX.
Warmond, 18 en $^{2}/_{2}$ P. P. de Koning, Aug. 1913, Apr. en Juli 1914
Kagermeer, 2 P. P. de Koning, Mei 1910.
Voorschoten, 22 P. P. de Koning, Juli 1914.
's Gravenhage, 222 en $^{93}/_{2}$ Jhr, W. C. van Heurn, 1908, 1909.

Geslacht PISIDIUM

P. fossarinum Cless.
Leiden, $^{1}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, 19 Juli 1909.
Meerburger Wetering bij Leiden, $^{2}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, 1911.
Zoeterwoude, 6 en $^{2}/_{2}$ P. P. de Koning, XX.
? 's Gravenhage, 11 en $^{4}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, 1909.

P. milium Held
? 's Gravenhage, 1 Jhr. W. C. van Heurn, 1909.

Familie DREISSENIDAE

Geslacht DREISSENA

D. polymorpha (Pall.)
Omstreken van Leiden, 38 en $^{1}/_{2}$ (alc.), Mei 1884.
Omstreken van Leiden en van 's Gravenhage, 40 en $^{66}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, XX.

Leiderdorp, 57 P. P. de Koning, 14 Juli 1915.
Oegstgeest, 44 P. P. de Koning, Juni 1910, Aug. 1915.
Zoeterwoude, 40 P. P. de Koning, Sept. 1914.
Warmond, 87 en $^7/_2$, XIX; 12 (alc.), XIX.
Kagermeer, 8 en $^1/_2$ Jhr. W. C. van Heurn, 29 Aug. 1909; 2 P. P. de Koning, Mei 1910.
Lisse, 19, XIX; 29 en $^1/_2$ (alc.), XIX.
Rhoon, 1 M. M. Schepman, XIX.
Kudelstaart, 5 J. Flippo, Sept. 1914.
Haarlemmermeer, talrijk, XIX.
Nieuwkoop, uit slokdarm van aldaar gevangen *Oidemia fusca* (L.), 18 A. Kohlbeck, 1912.
Rivier de Lek, 3, XIX.

D. cochleata (Kickx)
Zoeterwoude, 22 P. P. de Koning, Aug. 1911.
Omstreken van Amsterdam, ± 25 (door byssusdraden tot kolonie vereenigd) R. T. Maitland, XIX.

Familie UNIONIDAE

Geslacht LYMNIUM = UNIO auct.

L. batavum (Lam.)
Lisse, 2, XIX.
Rivier de Rijn, 4 (alc.) F. Pollen, XIX.
De Lek bij Kuilenburg, 4, XIX.
De Oude IJsel bij Drempt, 1, XIX.

L. tumidum (Retz.)
Leiden, 11 Jhr. W. C. van Heurn, 1909, Juli 1909.
Meerburger Wetering bij Leiden, 6 en $^2/_2$ Jhr. W. C. van Heurn, 1911.
Omstreken van Leiden, 14 F. P. Muller, XX.
Oegstgeest, 8 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Lisse, 25 en $^2/_2$, XIX.
Haarlemmermeer, 1, XIX.
Rivier de Rijn, 1 (alc.) F. Pollen, XIX.
Rivier de Lek, 3, XIX.
De Lek bij Kuilenburg, 3, XIX.
Zutphen, 42 Jhr. W. C. van Heurn, Mei 1915.
De Oude IJsel bij Drempt, 4, XIX.

L. pictorum (L.)
Nederland, 1 (alc.), XIX.
Leiden, 8 en $^1/_2$ Jhr. W. C. van Heurn, 1909, Juli 1909.

Meerburger Wetering bij Leiden, 6 en $^{3}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, 1911.
Oegstgeest, 2 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Lisse, 8, XIX.
Brielle, 1' Jhr. W. C. van Heurn, 1909.
Hellevoetsluis, 1 Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Zutphen, 1 Jhr. W. C. van Heurn, Mei 1915.
De Oude IJsel bij Drempt, 3, XIX.

Geslacht ANODONTITES = ANODONTA Lam.

A. cellensis (Schröt.)
Nederland, 5, XIX; $^{3}/_{2}$ (alc.), XIX.
Leiden, 1, 4 (alc.) onbekende verzamelaar, XIX; 1 en $^{1}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, 1909.
Wassenaar, huize Blankenburg, 6 Jhr. W. C. van Heurn, XX.
Lisse, 6, XIX.
Hellevoetsluis, $^{1}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, 22 Juli 1909.
Rhoon, 1 M. M. Schepman, XIX.
Vogelenzang, 3 Dr. W. G. N. van der Sleen, XX.
Rivier de Lek, 4 Emaus, XIX.
Riel (N. B.), buitengoed Nieuwkerk, 1 van Noordaa, Sept. 1835.
St. Joost (L.), 2 Dr. L. Vuyck, 3 Sept. 1895.
Ambij, landgoed Severen, 7 H. de Wever, XX.

A. piscinalis (Nilss.)
Nederland, 1, XIX; 1 weeke deelen (alc.), XIX.
Leiden, 1 onbekende verzamelaar, XIX; 13 en $^{1}/_{2}$ Jhr. W. C. van Heurn, 1909.
Omstreken van Leiden, 3 F. P. Muller, XX.
Oegstgeest, 3 P. P. de Koning, Aug. 1915.
Lisse, 31 en $^{1}/_{2}$, XIX.
Scheveningen, 1 Jhr. W. C. van Heurn, Dec. 1905.
Brielle, 1 Jhr. W. C. van Heurn, 20 Juni 1909.
Rhoon, 1 M. M. Schepman, XIX.
Rivier de Lek, 7 onbekende verzamelaar, XIX; 6 Emaus, XIX.
Zutphen, 34 Jhr. W. C. van Heurn, Mei 1915.
De Oude IJsel bij Drempt, 2, XIX.
St. Joost (L.), 1 Dr. L. Vuyck, 3 Sept. 1895.

In navolging van F. Haas heb ik onze inlandsche *Anodontites*-vormen tot 2 soorten teruggebracht. De voorwerpen, die *Anodonta cygnea* (L.) genoemd waren in onze verzameling, behooren bijna alle tot *A. cellensis* (Schröt.).

Leiden, 29 Februari 1916.